

PRÁVO V PODNIKÁNÍ

Představení předmětu Základy práva

JUDr. David Sehnálek, Ph.D.

david@sehnalek.cz
david.sehnalek@gmail.com

Sylabus

1. Představení předmětu, úvodní informace, úvod do práva a podnikání, přehled základních pojmů a pramenů;
2. Živnostenské podnikání;
3. Obchodní společnosti I;
4. Obchodní společnosti II;
5. Obchodní společnosti III;
6. Závazkové vztahy – OZ a ObZ – obecný úvod
7. Obchodní závazkové vztahy – vybrané smluvní typy
8. Vybrané smluvní typy OZ
9. Insolvence a hospodářská soutěž
10. Pracovní právo
11. Daňové právo (DPH, daň z příjmu, silniční daň)
12. Další právní předpisy (stavební zákon, zákon o nájmu a podnájmu nebytových prostor apod.)

UKONČENÍ PŘEDMĚTU

- Bez seminářů, jen přednášky (účast není povinná)
- Ukončení předmětu:
 - Zápočet – seminární práce (10.000 znaků – témata upřesním dle prezenčních listů)
 - Zkouška: písemná forma – dvě části:
 - Formulační
 - Testová

Doporučená literatura

- Kučera R. Základy práva, Brno: Masarykova univerzita – EsF 2004 (alternativně kterákoliv jiná učebnice teorie práva)
-
- JANKŮ, M. a kol. Základy práva pro posluchače neprávnických fakult. 3. přepracované a doplněné vydání. Praha: Č.H.Beck, 2008;
- ŠEDOVIČ, J. Obchodní právo I, Brno: Masarykova univerzita – EsF 2005;
-
- ÚZ – Obchodní zákoník (zákon č. 513/1991 Sb.)
- ÚZ – Občanský zákoník (zákon č. 40/1964 Sb.)
- ÚZ – Živnostenský zákon (zákon č. 455/1991 Sb.)
- ÚZ – Zákoník práce (zákon č. 262/2006 Sb.)
- Zákon o nájmu a podnájmu nebytových prostor
- Insolvenční zákon
- Zákon o ochraně hospodářské soutěže
- Zákon o ochraně spotřebitele

Informační zdroje

- Státní správa
 - www.statnisprava.cz/
- Zákony
 - <http://portal.gov.cz/wps/portal/s.155/699>
- Právo EU
 - www.eurlex.eu
- Rejstřík ekonomických subjektů (ARES)
 - <http://www.info.mfcr.cz/ares/>
- JUSTICE (Soudy, OR, úpadci, StZ ...)
 - www.justice.cz
- Katastr nemovitostí
 - <http://www.cuzk.cz>

Cíl předmětu a cíl této přednášky

- **Cíl předmětu:**
 - Porozumění základním souvislostem v té části práva, kt. se bezprostředně dotýká výkonu podnikatelské činnosti
- **Cíl přednášky:**
 - Představení základních právních pojmů a institutů
 - Pochopení vnitřní systematiky práva a jeho základních pravidel
 - Rozlišovat pojmy: právo, právní předpis, právní norma, právní skutečnost, právní vztah a právní úkon

Je nezbytné regulovat chování lidí?

- Vlastnosti člověka
 - sobeckost vs. družnost
- Jsou protichůdné, vedou ke vzniku napětí a sporů --> reakcí je vytvoření pravidel chování – **norem**
- Cíl těchto norem:
 - Umožnění existence a reprodukce společnosti (zajištění mírového soužití mezi lidmi, pokojnou výměnu ekonomických statků a jejich užívání)

Co je to norma?

- norma = pravidlo chování
- normativní systém = vnitřně strukturovaný a provázaný soubor norem určitého druhu
- příklady normativních systémů
 - právo
 - náboženství
 - morálka
- právní norma = právní pravidlo chování vynutitelné státní mocí
- stát právo vytváří a mocensky prosazuje

Co je to právo?

- Mnoho významů, pro nás důležité:
- **Právo = systém pravidel (norem) regulujících chování lidí**
- Právo:
 - Objektivní
 - Subjektivní
- Právo se dále dělí na odvětví:
 - Soukromé vs. Veřejné
 - Hmotné vs. Procesní
- Právo není jen právem státním, rozlišujeme:
 - Vnitrostátní právo
 - Mezinárodní právo veřejné
 - Komunitární právo

Co je to právní norma?

- Právní norma
 - stanoví co **má být** (nikoliv co je)
 - nemusí mít hodnotový význam
 - Nemusí být morální (právo ≠ spravedlnost), morální normy ale zpravidla koincidují s právními n.
- Rysy PN:
 - Závaznost
 - Formální určitost
 - Obecnost
 - Vynutitelnost
- Struktura PN
 - Hypotéza
 - Dispozice
 - Sankce

Kdo najde ztracenou věc, je povinen ji vydat vlastníkově.

Lze se od právní normy odchýlit?

Kogentní právní norma

- pevně stanoví práva a povinnosti
- odchýlení od ní je protiprávní
- obvykle
 - základní ustanovení právního institutu
 - předepsaná forma úkonu
 - dále podle kontextu zákona
- Př. § 133/2 OZ – „*Převádí-li se nemovitá věc na základě smlouvy, nabývá se vlastnictví vkladem do katastru nemovitostí podle zvláštních předpisů, pokud zvláštní zákon nestanoví jinak.*“
- význam?

Dispozitivní právní norma

- stanoví práva a povinnosti pro případ, že není dohodnuto něco jiného
- odchýlení od ní je dovoleno
- Pozn. v ObZ: nelze se však odchýlit v neprospěch spotřebitele (= nepodnikatel)
- návěstí „není-li dohodnuto jinak, ...“
- Př. § 133/1 OZ „*Převádí-li se movitá věc na základě smlouvy, nabývá se vlastnictví převzetím věci, není-li právním předpisem stanoveno nebo účastníky dohodnuto jinak.*“

Prameny práva obecně

- **Pramen práva:**
 - Formální
 - Materiální
- **Právní systémy:**
 - Kontinentální tradice
 - psané předpisy
 - kontinentální Evropa a bývalé kolonie
 - Angloamerická tradice
 - soudní precedenty
 - Velká Británie, USA a jejich bývalé kolonie
 - Historická tradice
 - knihy znalců práva
 - dříve i v Evropě (do osvícenectví)
 - dnes zejména islámské právo Šaría

Právní předpis

- Právní předpis = dokument vydaný jednostranně z pozice moci, který zpravidla obsahuje jednu nebo více právních norem
- Platnost předpisu = publikace ve Sb.
- Účinnost předpisu = od kdy již normy působí
- Druhy PP
 - Ústava + Listina základních práv a svobod
 - ústavní zákon
 - zákon
 - vyhláška (ústředního orgánu státní správy nebo jiného úřadu zmocněného k jejich vydávání, obce nebo kraje)
 - nařízení (vlády, obce nebo kraje)
 - + některé mezinárodní smlouvy
- Pravidla
 - Lex superior derogat inferiori
 - Lex specialis derogat generali
 - Lex posterior derogat priori

Právní řád ČR

- = systém pramenů práva, obsahující právní normy České republiky
 - Zákony a další právní předpisy
 - Některé nálezy ÚS
 - Mezinárodní smlouvy k nimž dal souhlas Parlament ČR
- Vedle práva ČR u nás působí právo ES, působení práva jiného státu je vyloučeno

Kde právo nalezneme? - sbírky práva v ČR

- Sbírka zákonů
 - (<http://portal.gov.cz/wps/portal/s.155/6966/s.155/699/place>)
 - (<http://www.mvcr.cz/clanek/sbirka-zakonu.aspx>)
- Sbírka mezinárodních smluv
- Věstník právních předpisů krajů
- Obecní předpisy – jen úřední deska
- Úřední věstník Evropské unie (nařízení, směrnice, rozhodnutí)

Sbírka zákonů

- ústavní zákony
- zákony
- zákonná opatření Senátu PČR
- nařízení vlády – lze vydat i bez zmocnění
- vyhlášky – nelze vydat bez zmocnění
 - České národní banky
 - ministerstev
 - ostatních ústředních úřadů

Sbírka mezinárodních smluv

- jen smlouvy, které jsou pro ČR závazné
- publikace v originálním jazyku (preferována angličtina) a vedle toho též v českém překladu

A co nepsané právo?

- pomůcka k interpretaci psaného práva
- výjimečně psané právo doplňuje (zejm. při „mezerách v zákonech“)
- prameny nepsaného práva
 - judikatura
 - právní věda
 - právní principy

Krátká přestávka

Subjekty práva: osoby

- Osoby:
 - fyzické osoby = lidé
 - právnické osoby (nejčastěji obchodní společnosti)
- 1. právní subjektivita
- 2. způsobilost k právním úkonům
- 3. způsobilost k protiprávním úkonům

Subjektivita

- FO:
 - Vznik subjektivity
 - narozením
 - Pozn. možno i dříve, pokud se počaté dítě narodí živé!
 - Zánik subjektivity
 - †
 - prohlášením za mrtvého
- PO
 - Odvozená
 - Vznik
 - společně se vznikem (registrace)
 - Zánik
 - společně se zánikem (výmazem)

Způsobilost k úkonům

- složka rozumová + složka volní
- FO
 - postupné nabývání
 - v plném rozsahu – 18 (16) let
- PO
 - vznikem

Zbavení/omezení Zp. k PÚ

- Způsobilost k PÚ:
 - není-li vůbec způsobilá k právním úkonům pro
 - trvalou duševní poruchu
 - je schopna činit jen některé právní úkony pro
 - trvalou duševní poruchu
 - nadměrné požívání alkoholických nápojů nebo omamných prostředků či jedů
- omezení i zbavení vyznačeno v obč. průkazu
- ustanoven opatrovník činící pr. úkony za ně

Právní vztahy

- = vztah mezi oprávněným a zavázaným subjektem
- existují mezi min. 2 osobami na základě
 - zákona samého
 - zákona a právních skutečností
- obsahem vztahů jsou vzájemná
 - práva
 - povinnosti

Právní skutečnosti I.

- skutečnosti, s nimiž zákon spojuje
 - vznik
 - změnu
 - zánik
- práv a povinností
- př. uzavření smlouvy, výpověď, podání žaloby k soudu
 - právní úkony – právně relevantní jednání
 - protiprávní jednání
 - právní události a protiprávní stavy

Právní skutečnosti II.

	V souladu s právem	V rozporu s právem
Odvísle od vůle jednajícího	Právní úkony	Protiprávní úkony
Nezávislé na vůli jednajícího	Právní události	Protiprávní stavy

Právní skutečnosti III.

- právní událost
 - plynutí času, narození, smrt (i u vraždy)
- protiprávní stav
 - nezaviněné škody (katastrofy, kalamity, dopravní škody apod.) – objektivní odpovědnost za dopravní prostředek
- protiprávní úkony (delikty)
 - následuje odpovědnost za škodu (viz. § 420/1 OZ – „Každý odpovídá za škodu, kterou způsobil porušením právní povinnosti.“)
- právní úkony
 - jednostranné – závět, výpověď smlouvy
 - dvoustranné – smlouvy (párový pojem dohoda)
 - vícestranné – společenské smlouvy

Forma právního úkonu I.

- písemná (§ 40 OZ)
 - v listinné podobě
 - telegraficky, dálnopisem
 - elektronickými prostředky
 - zachycení obsahu úkonu a
 - určení jednající osoby
- písemná povinně, stanoví-li to zákon či dohoda stran, pod sankcí neplatnosti
- podpis vlastnoruční, mech. prostředky (je-li to obvyklé), elektronický

Forma právního úkonu II.

- ústní – slovy (mezi přítomnými i po telefonu)
- konkludentní – faktickým chováním
 - pokývání hlavou
 - potřesení rukou
 - dodání objednaného zboží apod.
- NEPLATÍ doložky typu „pokud zboží nevrátíte do ..., máme za to, že ho kupujete“ – spotřebitel není povinen nechtěné zboží vracet (§ 53 odst. 8 OZ)

Nepísemné smlouvy

- není nutno znát totožnost protistrany
- práva a povinnosti obvykle není nutno uvádět (popsány v zákoně jako kogentní a dispozitivní ustanovení)
- nutno jen dohodnout nezbytnosti, např.
 - v trafice: jaké noviny
 - u ševce: jak opravit a do kdy

Písemné smlouvy - účastníci

- Vymezení účastníků (účastníků může být na téže smluvní straně více – např. spoluobjednatelé díla)
 - jméno a příjmení (FO), název nebo obchodní firma (PO)
 - datum narození / IČ
 - adresa a další kontakty
 - bankovní spojení
 - vymezení toho, kdo účastníka zastupuje a jakou má funkci (ředitel, jednatel apod.)
